

Bij gewetensbezwaren ligt de grens: Russische rooms-katholieken lopen in Poetins oorlog op dun ijs

Achtergrondartikel uit het ND, door [Herman Veenhof](#), vrijdag 8 september

Rusland zou gewetensbezwaren tegen de dienstplicht moeten honoreren en geestelijken mogen niet betrokken raken bij militaire actie. Dat vinden de rooms-katholieke bisschoppen in Rusland. Meer kritiek op Poetin en de oorlog ligt te moeilijk.

Paus Franciscus per videoverbinding in Sint Petersburgbeeld Vaticaan

SARATOV

‘De paus moet niet opzettelijk verkeerd worden geïnterpreteerd. Zijn uitspraken mogen niet worden gepolitiseerd. Wij zijn allemaal onvolkomen mensen, ook de paus.’ Zo [reageerde](#) Clemens Pickel, de rooms-katholieke bisschop van Saratov, een Russische stad die relatief dicht bij het front ligt, in de *Moskauer Deutschen Zeitung* op de commotie rond het optreden van paus Franciscus in Sint-Petersburg.

In die Russische stad kwamen op 25 augustus vierhonderd Russische katholieke jongeren bijeen, als vervolg van de Wereldjongerendagen in Lissabon. In de aan Catharina van Alexandrië gewijde kerk van de Armeens-Apostolische parochie [beantwoordde](#) de paus vanuit Rome via een [livestream](#) vragen van de jonge Russen.

En toen sprak hij, afwijkend van zijn tekst, ineens deze woorden uit: ‘Jullie zijn kinderen van het grote Rusland, de grote heiligen, vorsten, Peter de Grote, Catharina II, de grote cultuur en grote humaniteit van het Russische volk. Vergeet nooit jullie grote erfenis, jullie zijn erfgenamen van de grote Moeder Rusland.’

bedankje Kremlin

In Oekraïne waren de rapen gaar. Namens Buitenlandse Zaken in Kyiv [zei](#) Oleg Nikolenko: ‘Erg ongelukkige woorden van de paus. Dat idee van het ‘grote’ Rusland is nu juist de motivatie van de agressie die nu wordt gepleegd, pure imperialistische propaganda, die de paus bewust of onbewust uit zijn mond laat komen!’

De Grieks-Katholieke Kerk in Oekraïne, die de orthodoxe liturgie volgt maar bij Rome hoort en heel nationalistisch is, schuimbekte helemaal. Het Kremlin was er juist blij mee: ‘De paus kent de

Russische geschiedenis goed en de erfenis beperkt zich niet tot de geschiedenis. Het is verheugend dat de pontifex het met ons eens is', formuleerde woordvoerder Dmitri Peskov het.

'De kerk moet geen politieke statements maken voor of tegen.'

Zijn collega bij het Vaticaan, Matteo Bruni, werd nauwelijks gehoord toen hij zei dat de context duidelijk maakte dat de paus geenszins het doel had Russisch imperialisme te verheerlijken.

Zelf [kwam](#) de paus op zijn uitspraken terug, in het vliegtuig dat hem van Mongolië naar huis bracht. Zijn woordkeus was 'misschien niet heel gelukkig', maar met 'groot' (zes keer in één zin) bedoelde hij de cultuur en humaniteit van muziek en literatuur. Die is 'van een schoonheid, van een zeer grote diepgang; en mag niet worden geannuleerd vanwege politieke problemen.'

miniem en verspreid

Rusland telt 146 miljoen inwoners en het aantal katholieken wordt geschat op tussen de 140.000 en een half miljoen. Het is een minieme minderheid, die verspreid woont en is verdeeld in vier bisdommen. In Moskou zetelt aartsbisschop Paolo Pezzi, die werd geboren in het Italiaanse Russi (!), al dertig jaar in Rusland werkt en sinds 2011 ook Russisch staatsburger is.

Het geringe getal van zijn kudde en het feit dat Rome als een westers bastion wordt beschouwd, legt Pezzi een slot op de mond. Toen de Russische president Poetin op 25 september 2022 de mobilisatie afkondigde, reageerde de bisschoppenconferentie met een brief waarin twee kleine verzoeken stonden.

De in artikel 59.3 van de Russische grondwet vervatte mogelijkheid dienst te weigeren op grond van gewetensbezwaar moest worden gehandhaafd (Poetin veegde dat meteen van tafel) en geestelijken moesten niet gedwongen worden deel te nemen aan militaire operaties.

geen afkeuring

Pezzi kan zijn paus niets verwijten. De aartsbisschop, die promoveerde op katholicisme in Siberië, kwam vorig jaar met zijn memoires: *La piccola Chiesa nella grande Russia. La mia vita, la mia missione*: 'De kleine Kerk en het grote Rusland. Mijn leven en missie'.

'We kregen oproepen om een standpunt in te nemen, ja.'

En in een vraaggesprek vlak voor de Praagse synode in februari kon Pezzi niet tot kritiek op Moskou komen. 'De dialoog en interactie met de orthodoxe kerk is paradoxaal juist toegenomen, hoewel ik het niet altijd eens ben met hun visie.' Hij pleit voor 'gebed om vrede, bemiddeling, liefdevolle vergevingsgezindheid' in een 'conflict'. 'De kerk moet geen politieke statements maken voor of tegen.'

Pezzi gaf toe dat er 'spanningen tussen sommige katholieke kringen en mijn persoon' bestonden. Die kringen willen dat ook de Russische katholieken de agressie van Poetin afkeuren. Maar het omgekeerde dreigt: 'Wat de druk van de Russische autoriteiten [betreft](#), zo'n woord zou ik niet gebruiken, een beetje te sterk. Maar we kregen oproepen om een standpunt in te nemen, ja.'

Hoe denken de gewone katholieken in Rusland over de oorlog? Een anonieme priester [schatte](#) dat eind vorig jaar zo in: 'Een vijfde is voor, tweevijfde mordicus tegen en nog eens veertig procent wacht af hoe het verder gaat.'

<https://www.nd.nl/geloof/katholiek/1190034/bij-gewetensbezwaren-ligt-de-grens-russische-rooms-katholieke#/reader>

Dit is het eerste artikel in een drieluik over Russische katholieken, evangelische christenen/baptisten en orthodoxen en hun positie in de oorlog van Poetin.

[LEES OOK](#)

[Polen blijft in het vizier van Poetin als tegenstander van het Orthodoxe christendom](#)